

● جاماسب نامه (ترجمه) / هیأت / فارسی

jāmāsb-nāme (t.)

جاماسب بن لهراسب، ق ۳ میلادی

jāmāsb farzand-e lahrāsb (- 3c)

مترجم: افندی، عبدالله بن عیسی بیگ، ۱۰۶۶ - ۱۱۳۰ قمری؟

کتاب منسوب به جاماسب وزیر گشتاسب، که گویا به دستور همو ساخته است. ظاهراً متن اصلی به زبان پهلوی بوده که به عربی ترجمه شده و از آن به فارسی برگردانده شده است. ترجمه فارسی آن چند تحریر دارد که گویا یکی از آنها ترجمه میرزا عبدالله افندی است. نه نسخه‌ها و نه ترجمه‌ها یکسان نیست و متن شامل مطالبی در پیشگویی و طالع‌بینی و بعضاً پزشکی است. آنچه از ترجمه‌ها به افندی نسبت داده شده، همانند نیست و بعضاً بدون نام مترجم است لذا نسخه‌ها همگی ترجمه او نمی‌باشد.

آغاز: ۱: بسمله؛ سپاس دارای ایزدی را جل جلاله سزد که ما را بیافرید به نیکوتر وجهی ... چنین گوید جاماسب بنده شاه بزرگ گشتاسب بن لهراسب که جاوید باشد نام او ...

۲: احکام جاماسب که از دین به مازدیسنان کرده است از زفان پهلوی نقل کرده، حکیم جاماسب در ایام شاه وشتاسب بوده است و مؤیدان موبد و دستور او بود و در این روزگار به دانایی او کسی نبود روزی گشتاسب شاه از جاماسب حکیم پرسید انجام: ۱: اگر همه احوال بگویم دراز گردد والله عالم الغیب ۲: آنچه دریافتم شما را آگاه کردم چنانکه هر من حکیم و دانایان پیش گفتند و رفتند اما به اندازه عقل خویش گفتم و رفتم العلم عند الله لا يعلم الغیب الا الله

چاپ: بمبئی، سنگی، به اهتمام میرزا محمد ملک الکتاب شیرازی، ۲۴۰ص؛ بمبئی، ۱۳۱۳، سنگی، وزیری، ۳۲ص [نسخه‌های منزوی ۲۷۹/۱ و ۲۸۰: منظوم؛ فهرستواره منزوی ۲۸۹۷/۴ و ۹۳۷/۲؛ الذریعة ۳۲/۵ و ۳۲/۴ و ۲۲/۵-۲۳؛ مشار فارسی ۱۴۸۶/۲؛ مشترک پاکستان، ۱۱۶۲/۸؛ فرزاتگان زرتشتی تألیف شهرمدان: ۱۲۹؛ آثار عجم از فرصت شیرازی: ۱۷؛ سزگین ۱۰/۷ و ۸۶؛ استوری ۱۰۶/۲؛ دنا ۵۲/۳ (۳۸ نسخه)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: (۴۶۳/۶) (۴۶۲/۶) (ب)-ف

نسخه اصل: کوپرولوش ۱۵۸۹؛ کا: حسن بن محمود بن محمد، تا: با تاریخ ۷۵۴ق [اگر تاریخ درست باشد مسلم ترجمه افندی نیست]؛ سپس آغاز حکم جاماسب وزیر شاه گشتاسب (۱۰۴پ-۱۲۰) که دنباله همین رساله باید باشد؛ ۱۷گ (۱۰۴پ-۱۲۰ر) [فیلمها ف: ۱-۴۷۹]

۲. تهران؛ شورا؛ شماره نسخه: ۱۳۷۴۱/۲۳

آغاز و انجام: برابر ۲

خط: نستعلیق، کا: فریدون بن مرزبان، تا: ۱۱ بهمن ماه الهی ۹۹۶ یزدجرد بن شهریار سنه ۱۰۳۶ق [این تاریخ اگر صحیح باشد این

ترجمه افندی نیست]؛ جلد: پارچه‌ای مشکی عطف تیماج، ۱۵گ (۳۸۱-۳۹۵ر) [ف: ۳۷-۲۷۴]

۳. تبریز؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۷۹۶ر

آغاز: گلچینی از جاماسب نامه، روزی شاه گشتاسب از حکیم جاماسب پرسید که مرا میباید که بگوئی که این دانای ربه چگونه بتو رسیده؛ انجام: همه پادشاهی تازیان در میان گفته شد و نشد چرا که از ایشان غیر از جور و ظلم و ستم دیگر چیزی نمی‌بینم ناگفته نام بهتر است الله اعلم تمت الكتاب خط: نسخ، بی‌کا، تا: ۱۱۸۵ق؛ کاغذ: فرنگی، جلد: مقوا، ۱۱گ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۳/۵×۲۰سم [ف: ۱-۳۱۹]

۴. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۸۴۷۷

آغاز: بدانکه خدای تعالی آدمی را بیافرید و بمرتب خرد فضیلت کفایت بر دیگر جانوران افزود نهاد؛ انجام: و در همه کار توفیق از خدای تعالی خواه که او همه وقت بر بندگان خویش مهربانست، و آمرزنده و توفیق دهنده

خط: نسخ، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ فاقد خطبه و قسمت زایجات؛ واقف: سردار کل یارمحمد خان افشار، خرداد ۱۳۳۲؛ کاغذ: فستقی فرنگی، جلد: پارچه‌ای، ۴۲گ، ۱۷ سطر (۱۵×۸)، اندازه: ۲۱×۱۴سم [ف: ۸-۱۱۷]

۵. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۷۹۶

آغاز: بقدرت خدای عزوجل و اول خدای معلا آسمان هفتم آید و کیوان را که بتازی زحل خوانند؛ انجام: که او همه وقت بر بندگان خویش مهربان و آمرزنده و توفیق دهنده.

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: محتملاً قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج مشکی، ۴۴گ، ۱۲ سطر (۱۳×۸)، اندازه: ۱۳/۵×۱۹سم [ف: ۲-۳۲۷]

۶. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: بدون شماره/۶

خط: نستعلیق، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، قطع: رقعی [میراث شهاب: س ۴-۱۸]

۷. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۷۶۵

آغاز: حمدله. عاقبة. صلاة. صد هزار شکر و سپاس آفرید گاری را که رقاب مکونات اسیر تسخیرات اوست. و زمام کاینات در قبضه تقدیر او، از هر شادروان که ادیب معلق زبان ... بدانکه خدایتعالی آدمی را بیافرید و به مرتبت خود؛ انجام: از خدایتعالی خواستن که همه وقتی از بندگان خود مهربان است. و آمرزنده و توفیق دهند. و صلی الله علی محمد و آله ...

در فهرست با عنوان «نجوم = ملحه» و ناشناس؛ خط: نسخ خوش، بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج زیتونی، ۶۳گ، ۱۱ سطر (۱۳×۸)، اندازه: ۲۰/۵×۱۴سم [ف: ۲-۲۵۶]

۸. تهران؛ سپهسالار؛ شماره نسخه: ۲۸۶۴/۱۱

آغاز: برابر ۱؛ انجام: اگر همه احوال بگویم دراز گردد والله عالم الغیب

بی‌کا، تا: قرن ۱۳؛ کاغذ: فرنگی، جلد: تیماج زرد مقوایی، ۱۵گ

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فنا)؛ جلد نهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276247

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛ ۱۳۹۱/۲۰۱۲